

1883.

RENDSZERES JELENTÉS

Jász-Nagykun-Szolnok

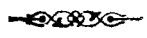
megye állapotáról.

1879.

Szerkesztette:

Sipos Orbán

alispán.

Szolnok 1880.

Nyomatott Bittermann Ede megyei nyomdásznál.

IY. Karczag rendezett tanácsa város a volt Jászkunkerületekből csatoltatott törvényhatóságunkhoz Szabályrendeletét újból alakítja, a tárgyalások folyamatban vannak.

A legközelebbi tisztujítás 1879-ik évi jan. 23. volt.

Az előljáróság tagjai:

Polgármester: Papp Elek

Rendőrkapitány: Szabó István

Tanácsnokok: Kerekes István, Nagy Gergely,
Solt Nagy Pál, Szilágyi János..

Arvaszéki ülnök: Nagy Károly

Tisztügyészi állás üresedésen

Közgyám: Sárkány Mór

Adószedő: Kiss János

Ellenőr: ifj. Tökés János

Pénztárnok: Csókai István

Rendőr kapitány helyettes: Daróczi Kálmán

Mérnök: Lacsni Gy. egyszersmind számvevő

Főorvos: Dr. Lenk Gusztáv

Alorvos: D. Hizli Károly

Állatorvos: Varga János

Főjegyző: Veres Sándor

Aljegyző: Kiss Antal

Irnok: Erdelyi László.

Követválasztási székhely:

Önállóujjonczozói járás:: loavatási
székhely. Adó hivatal helyben.

Önálló egészségügyi kört képez. Orvosok:
Dr. Lenk Gusztáv, D. Hizli Károly, Dr. Trebits Manó.
Gyógyszertára van. Tulajdonos: Báthory
Bertalan.

Vasuti posta s távirda állomás.

Törvényszéke s járásbirósága helyben
van. Ügyvédek. Medgyesy Zsigmond, Nagy Lajos,
Pap Sándor, Molnár János, Bedő Lajos, Kanizsai
József, Nemes Károly.

Kir. közjegyző: Csanádi Béla.

Területe: 65568 kat. hold,

Ebből szántó:	33029	„	„
Kert:	23	„	„
Rét:	4637	„	„
Legelő:	25483	„	„
Nádas:	654	„	„
Szőlő:	644	„	„
Erdő:	58	„	„

Összesen: 64528 kat. hold.

A határ többi részét a község beltelkei s terméketlen területek foglalják el.

Ezen területek következő ármentesítő társulatoknál vannak érdekelve:

1) az alsó szabolcsi ármentesítő társulatnál: 39079 hold 1200 □ ölével.

2) a „Berettyó“ szab. társulatnál: 10000 hold 1200 □ ölével,

3) az „Örvény abádi“ társulatnál 800 kis hold.

Folyamatban vannak a Hortobágy-Berettyó vidéki belvizeket szabályozó és a szalók tiszabeői Tisza ármentesítő társulatokba való bevonatás iránti eljárások.

Lakosainak száma 1879-ik év végén: 14,980.

Népessége 1852-ben 12026, — 1876-ik év végén 14486 volt.

Kereskedőinek s iparosainak száma

Kereskedők:

Divatkereskedő	1
Házaló	19
Mészkereskedő	2
Regále kereskedő	1
Szatócs	19
Szikviz árus	1
Tűzifakereskedő	1
Vegyесkereskedő	29

Összesen 73

Iparosok:

Asztalos	7
Aranyműves	1
Ács	5
Borbély	1
Csizmadia	12
Czipész	7
Czukrász	1
Építő	4
Esztergályos	1
Falrakó	11
Fazekas	3
Festő	2
Fuvaros	10
Gépész	1
Gcmbkötő	1
Hentes	11
Itczés	1
Kalapos	2
Kerékgyártó	11
Kertész	2
Kovács	21
Könyvkötő	1

Kötelgyártó	2
Kömüves	5
Lakatos	3
Mészáros	3
Mézezkalácsos	2
Molnár	13
Nyomdász	1
Órás	1
Rézöntő	1
Rostás	1
Sütő	2
Szabó	9
Szatler	1
Szappanos	1
Szijgyártó	3
Szücs	5
Szürszabó	4
Üveges	1
Vendéglős	2
<hr/>	
Összesen	197

Iskolai s egyházi ügyek.

Van 4 osztályú gymnasiuma. Ezen intézetről a tanügyi szakaszban részletesebben tesztek említést.

Népiskoláinak száma 16, — s ugyan annyi képesített tanító van alkalmazva. Tankötelesek száma az 1878|9-ik tanévben 2319 volt, kik közül 1861 járt iskolába.

Iskola látogató

Hitközség van négy:

Helv. hitv. — rom. kath. görög n. e. és izr.

A helvét hitv. hitközség a Heves-nagykunsági es-perességhez s a tiszántuli superentendentiához, — a mor. kath. az egri egyházmegyéhez, — a görög n. e.

Bevétel: 26887 frt 48 kr.

Kiadás: 29765 frt 13 kétharmad kr.

Hiány 2877 frt 66 kétharmad kr.

mely pótdadó útján fedeztetett.

Földadó fejében 1879-ik évre: 64528 hold termőtermérték s 203547 frt 04 kr. tiszta jövedelem után 63604 frt 38 kr. vettett ki.

Megemlítendő, hogy a távirda állomásnak a vasuti állomástól a városba való elhelyezése iránt a közönség által a kellő lépések s ajánlatok megtétettek, de miután siker nem következett igen kívánatos, hogy a közigazgatási bizottság útján a nagyforgalmu város igénye mielőbb kielégítést találjon.

III. Karczagi választó-kerület.

Ide tartozik:

1. Karczag.
2. Kisujszállás.
3. Kunhegyes rendezett tanácsu város.
4. A tiszai felső járásból: Madaras község.

Választók száma:

1. Karczag 1878-ban 1089, 1879-re 1184, 1880-ra 1113 választóval.
2. Kisujszállás 1878-ban 771, 1879-re 762, 1880-ra 831 választóval.
3. Kunhegyes 1878-ban 508, 1879-re 633, 1880-ra 599 választóval.
4. Madaras 1878-ban 633, 1879-re 518, 1880-ra 530 választóval.

Összesen 1878-ban 3001, 1879-re 3097, 1880-ra 3073 választóval.

IV. Mezőtúri választó-kerület.

Ide tartozik:

1. Mező-Túr.
2. Turkeve rendezett tanácsu város.
3. A tiszai felső járásból: Déva-Ványa község.

Választók száma:

1. Mező-Túr 1878-ban 1092, 1879-re 1194, 1880-ra 1218 választóval.
2. Turkeve 1878-ban 761, 1879-re 742, 1880-ra 743 választóval.
3. Déva-Ványa 1878-ban 354, 1879-re 370, 1880-ra 382 választóval.

Összesen 1878-ban 2207, 1879-ra 2306, 1880-ra 2343 választóval.

V. Szolnoki választó-kerület.

Ide tartozik:

1. Szolnok rendezett tanácsu város.

ha a 6 osztály végeztével a debreczeni főiskolában folytatják felsőbb tanulmányaikat, 10—10 forint ösztöndíj ad.

A gymnasium mindig a debreczeni tantervet követte. Ha miben változás történt, itt is ahhoz lett az intézkedés.

E tanévre beírt növendékek száma 96 volt. A tanulók száma 60—90 közt váltakozott. Hogy nem növekedett a szám túlságosan, abban van oka, hogy 3 reformált gymnasium van egymás szomszédságában.

5. A karczagi ref. 4 osztályú gymnasiumról.
1 §. Az intézet keletkezése és rövid történeti rajza.

A karczagi gymnáziumot alapította a helybeli ref. egyház 1722. táján 1850-ben a nyomasztó viszonyok megszüntették. De 1856-ban ugyancsak a helybeli ref. egyház újra felállította, s mellé egy osztályú polgári iskolát is. E kettős intézetben 3 rendes tanár tanított 1866-ig. Ezen évben a helybeli ref. egyház a saját kebeléhez tartozó tanulókra nézve teljes tandíjmentességet hozván be, az egy osztályú polgári iskolát szorosabban egyesítette a gymnásiummal, s ennek a debreczeni ref. főgymnáziumtól átvett tantervét úgy módosította a gymnásium mind a 4 osztálya számára, hogy ez nemcsak a gymnásium, hanem lehetőleg a polgári és reál iskola kívánalmainak is eleget tegyen, hogy így a felgymnásiumba nem — de magukat értelmes polgárokká képezni — akaró növendékek is minél nagyobb haszonnal tanulhasanak benne minden tantárgyat, a latin nyelv kivételével, mely csak fakultatív tantárgyá tétetett. Az így berendezett intézetet ellátta a helybeli ref. egyház négy rendes és egy melléktanárral, és reálgymnáziumnak nevezte. 1876-ban azonban az elemi V. és VI. osztály felállítására, a gymnáziummal egyesített polgári első osztályt tanulók nélkül hagyván

s a többi osztályokban is némelyik tanévben egyetlen polgári iskolásnövendék sem akadván, az intézet tisztán algymnáziummá lett, a reálgymnázium nevet csak azon okon tartotta meg, mert benne a reáltantárgyak jelenleg is több órán és nagyobb súlylyal taníttatnak, mint a tiszta algymnáziumokban.

2. §. Az intézet elhelyezése.

Van a gymnáziumnak 4 tanterme, a könyvtár és gyűjtemények számára külön muzeumi helyisége, s egy szobája a tanárkari gyűlések, értekezletek, az igazgatói és más hivatali teendők számára, és így összesen 6 helyisége ugyanazon egyemeletes épületben, melyben az elemi fiiskolák vannak

3. §. Az intézet felszerelése :

A) Könyvtár, még pedig :

a) Iskolái a tanárok számára áll 958 darabból.

b) Ifjusági a tanulók számára, még csak kezdetleges, áll 70 db. válogatott mnnkából.

B) Természettani eszköz van a különféle alakú és nagyságu üvegcsöveken s vegyészti szereket tartalmazó üvegeken kívül 38, különféle célra szolgáló s különféle gépek ábrái 8 papirtáblán.

c) a t e r m é n y r a j z h o z.

a) 330 darabból álló ásvány gyűjtemény.

b) Száritott növény gyűjtemény.

c) Rovar gyűjtemény.

d) Virányi, Rasch és Hanák természetrajzi ábrái.

D) Régi pénzgyűjtemény, áll 29 darabból.

E) Gypsz öntvényü kis szobormü Izsó Miklós által készítve 9 db.

F) Tér- vagy föld-képek a) kézi térkép 5 füzet b) Egyes kézi térkép nagy iv alakban 10 darab C) Nagy vagy falitérkép 25 darab:

d) 2 földgömb.

G) A rajzhoz és tornászathoz még vannak a

szükséges szerek; azonban nem lévén téli tornaterem, a tornászat csak szabad égalatt, és így csak nyáron taníttathatik. — Tornaszer v.n 58.

4. §. Tanerők.

A karczagi algymnasiumban 4 rendes és egy mellék tanár működik.

A rendes tanárok egyenként, hetenként 26 órát tanítanak: a mellék tanár télen 4, nyáron pedig 8 órát tanít.

5. § Tanulók.

A tanulók száma (1878 —9-ben) 87. Ezek között 77 nyilvános 40 magán tanuló.

A tanulók száma a közelebbi években folyvást szaporodott, minek oka valószínűleg a szülék azon tapasztalata, hogy ily kisebb népességű intézetben, mint karczagi — elegendő tanerő mellett sokkal jobban vannak gondozva a tanulók, mint a nagy népességű gymnasiumokban.

Ösztöndíj csak a karczagi algymnasiumot már végzett, és tanuló pályáját tovább folytató növendékek számára van kettő.

Nőnövelde ez idő szerint három van a megyében.

Jászberényben a Riszner József s neje nyilvános 8 osztályos felsőbb leánynevelő és tápintézete;

Szolnokon a Bossányi-féle nevelőintézet, és

Mezőtúron a folyó évben nyitott felsőbb leányiskola

Kelétkezőben van egy Török-Szt.-Miklóson, melyről már tettem említést; de e két utóbbiról az adatok kezeimben nem lévén részletesebben nem emlékezhetem meg.

A jászberényi Riszner-féle 8 osztályos nyilvános felsőbb leánynevelő s tápintézet.